

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו אצל סעודת הילולא של בעל עזר מיהודה זצ"ל

ב' סליחות תשע"ד לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתי"ח-ב

ואמר סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, אמר לו לך אמור להם, אל תחושו למנייניכם [אל יהי לכם שום חשש וגמגום במה שמיניתם ותיקנתם, שהרי הסכמתם להלכה], כך מקובלני מרבן יוחנן בן זכאי ששמע מרבו ורבו מרבו הלכתא למשה מסיני, עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית, מה טעם, הרבה כרכים כבשו עולי מצרים ולא כבשום עולי בבל, מפני שקדושה ראשונה קדשה לשעתה ולא קדשה לעתיד לבא, והניחום כדי שיסמכו עליהן עניים בשביעית. תנא לאחר שנתיישרה דעתו, אמר יהי רצון שיחזרו עיני יוסי למקומן וחזרו ע"כ. ויש להבין למה ענש אותו בעונש כזה דייקא לסמא את עיניו, ולא בשאר עונש.

ונראה דהנה ברש"י פירש, שהעונש בא עבור שזלזל באנשי כנסת הגדולה, והיא פליאה כי רבי יוסי לא ידע שדבר זה מקובל כבר מהלכה למשה מסיני, כמו שכל התנאים שנמנו על דבר זה בבית המדרש לא ידעו מקבלה זו, ואם כן למה מגיע לו עונש על זה. ובמהרש"א כתב, דפשטות הגמרא נראה, שהוקשה בעיניו שלא אמר לו תלמידך אנו ומימיך אנו שותין, כמו שאמרו לעיל לרבי יהושע, דאהכי מייתי ליה כדקאמר ולימרו ליה בהדיא, ומשני משום מעשה שהיה וכו'. ולפי

בגמרא (חגיגה ג.) תנו רבנן מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שהלכו להקביל פני רבי יהושע בפקיעין [יום טוב היה, שחייב אדם לכבד את רבו בהקבלת פנים], אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש היום. אמרו לו תלמידך אנו ומימיך אנו שותין [ואין לנו לדבר בפניך]. אמר להם אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש, שבת של מי היתה, שבת של רבי אלעזר בן עזריה היתה, ובמה היתה הגדה היום, אמרו לו בפרשת הקהל וכו'.

ופריך ולימרו ליה בהדיא [מיד, למה הוזקקו לומר תלמידך אנו]. ומשני משום מעשה שהיה, דתניא מעשה ברבי יוסי בן דורמסקית שהלך להקביל פני רבי אליעזר בלוד, אמר לו מה חידוש היה בבית המדרש היום, אמר ליה נמנו וגמרו [והתקינו שיהו ישראל הדרין בעבר הירדן, במה שכבשו מסיחון ועוג ארץ עמון ומואב] עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית [עכשיו, שהן היו זורעין בשביעית, כדאמרינן לקמן שלא קידשוה עולי גולה כקדושת הארץ]. אמר לו יוסי פשוט ידיך וקבל עיניך [הוקשה בעיניו שנתן עטרה לאותו דורש, והלא מימות אנשי כנסת הגדולה היתה תקנה זו], פשוט ידיו וקבל עיניו. בכה רבי אליעזר

כנסת הגדולה עד הלכה למשה מסיני, וכאב לו הדבר על חסרון התורה הטמונה אצלו מרביותו, ויהיה התורה כשני ספר תורה הנגללין.

ויהנה ה' ברא את האדם בשני עינים, ובודאי יש בזה רמז מוסר. ויש לומר דהוא להורות על מה שאמר הכתוב (ישעיה ל-כ) והיו עיניך רואות את מוריך, וניתן להאדם עין אחד להביט בו על דרכי רבו, ולהיות צמא לדבריו, וכן בכל דבר שיתהוה בחייו יראה ויתבונן מה היה רבו אומר ועושה בדבר זה. ואחר שיביט על רבו ישתמש בעין השני לראות איך הוא עצמו יכול להתנהג ולבצע מה שראה אצל רבו. וכיון שרבי יוסי לא השתמש עצמו בעיניו להיות רואות את מוריך, אשר עבור זה היה לו לחידוש מה שאמרו בבית המדרש, ונתן עטרה לאותו דורש, והוא אשם בדבר, שאם היה בא ללמוד אצל רבי אליעזר, היה מקבל קבלה זו רבי מפי רבי עד הלכה למשה מסיני, על כן אמר לו יוסי פשוט ידיך וקבל עיניך, ללמדו כי השני עינים ניתנו להאדם, אחד לראות על רבו ואחד על עצמו, ואם לא משתמש בהם לראות את מוריך, אין מן הצורך להעינים, כי אינו מסתכל על רבו, וממילא לא יוכל לראות הליכות עצמו, והוא כסיל בחושך הולך. ורק אחר שהכיר ללמוד לקח הלימוד מוסר מזה, על מה שהאדם צריך השני עינים, אז אמר שיחזרו עיני יוסי למקומן, כי מעתה ידע איך להשתמש בהם.

וזהו הענין שמתקבצים התלמידים להעלות זכרון רבותיהם, כדי לקיים והיו עיניך רואות את מוריך, בלשון הוה, שתמיד יש להסתכל על דבריהם ודרכיהם, ולהמשיך את הדרך הסלולה שקיבלו הם מרבותיהם. ואז יהיו הם מליצים למעלה שנתברך בשנה טובה ומתוקה ושנת גאולה וישועה בב"א.

שהיה זה כמורה הלכה לפני רבו וחייב מיתה (ברכות לא:), היה נדון בעונש סומא לפי שעה, דסומא הוא מהחשובים כמת (נדרים סד:) ע"כ.

וייש לומר עוד, דאיתא בגמרא (סנהדרין סח.) כשחלה רבי אליעזר, נכנסו רבי עקיבא וחביריו לבקר וכו', נכנסו וישבו לפניו מרחוק ארבע אמות [מפני הנדוי שברכוהו במחלוקת תנורו של עכנאי, בבבא מציעא (נט, ב)]. אמר להם למה באתם, אמרו לו ללמוד תורה באנו, אמר להם ועד עכשיו למה לא באתם, אמרו לו לא היה לנו פנאי. אמר להן תמיה אני אם ימותו מיתת עצמן, אמר לו רבי עקיבא שלי מהו, אמר לו שלך קשה משלהן [מפני שלבך פתוח כאולם, ואילו שמשתי היית למד תורה הרבה]. נטל [ר' אליעזר] שתי זרועותיו והניחן על לבו, אמר אוי לכם שתי זרועותיי שהן כשתי ספרי תורה שנגללין [כשגוללין ספר תורה והכתב מכוסה, כך תתעלם ותתכסה תורה שבלבי כשאמות, לפי שלא שמשוני ולמדו ממני], הרבה תורה למדתי, והרבה תורה לימדתי, הרבה תורה למדתי ולא חסרתי מרבתי אפילו ככלב המלקק מן הים, הרבה תורה לימדתי ולא חסרוני תלמידי אלא כמכחול בשפופרת. ולא עוד אלא שאני שונה שלש מאות הלכות בבהרת עזה [בהלכות מראות נגעים], ולא היה אדם ששואלני בהן דבר מעולם ע"כ.

ואם כן היה לו לרבי אליעזר חלישות הדעת, שמיום שברכוהו לא נכנסו אליו התלמידים לקבל ממנו תורה. ואמרו חז"ל על רבי אליעזר, שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו מעולם (יומא סו:). ואם כן היתה לתורתו חשיבות מיוחדת, שזהו תורת רבותינו הקודמים שקבלוה מפי החכמים שלפניהם. - וכעת ראה התוצאות ממה שנמנעו התלמידים לבוא לפניו, כי ישבו ודנו ונמנו וגמרו, על דבר שהיו יכולים לקבלו ממנו קבלה מאנשי